

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A gyermek oktatási jogainak közvetlen sérelmei a társadalmi intézményrendszer
és a szülői felügyelet aspektusából**

1. rész

Szerző: dr. Molnár Zsolt

Budapest, 2015. október

„A jog nem éttermi menü, amiből a gyerekeknek kis adag is elég” /Herczegh Anita/

A/ Az oktatáshoz való jog intézményrendszeri aspektusa

Oktatási jogok biztosítása az állam oldaláról

A gyermekek oktatásának az ENSZ New Yorki Egyezményében¹ nevesített céljai megvalósulásához, továbbá a tudásalapú társadalom célkitűzése felé történő törekvés érdekében elengedhetetlen és nélkülözhetetlen az állam, civil, egyházi szervezetek által működtetett - fenti célkitűzések megvalósítására alkalmas - oktatási struktúrák, oktatási módszertan kidolgozása, érvényesítése.

A gyermek oktatásával hosszú távon elérni kívánt célok legalább annyira relevánsak egy adott állam társadalmi-gazdasági érdekérvényesítése okán, mint szimplán individuális szempontból. Az Egyezmény a gyermek oktatási jogainak érvényesítése körében a részes államok számára is világosan megfogalmazza a feladatokat. Természetesen az un. nyugati társadalom vonatkozásában már jó ideje az Egyezmény rendelkezéseit megelőzően is evidenciaként jelentkezett az oktatás tekintetében az állam oktatási szervezetet kiépítő, fenntartó, - a társadalmi különbségekre tekintettel indokolt - kiegyenlítő mechanizmusok működtetésével az oktatáshoz történő hozzáférés biztosításának követelménye, szükségessége, és ez több-kevesebb sikerrel e civilizációs körben már jó ideje működött is. Az ENSZ égisze alatt megkötött Egyezmény azonban nem hagyhatta figyelmen kívül, hogy az un. harmadik világ társadalmi sok helyütt az analfabétizmus felszámolásával küzdöttek/küzdenek, sok esetben éppen azért is, mert az ezen társadalmakat szervező államok oktatáspolitikája - sok esetben pénzügyi problémákra visszavezethetően - gyenge, a társadalmi különbségek illetve a társadalmon belüli kisebb közösségek sajátos hagyományán alapuló, a közösségi, szervezett oktatástól elzárkózó hozzáállása miatti oktatáshoz történő hozzáférés akadályainak lebontására nem alkalmas /nem kielégítően alkalmas rendszert működtettek(nek). Mindezek okán az Egyezmény nevesíti azon állami kompetenciát képező feltételek, körülmények

¹ Egyezmény a gyermek jogairól. Elfogadta az ENSZ Közgyűlése 1989.november 20. napján, hatályba lépett 1990.szeptember 2.-án. Magyarország az Egyezményt az 1991. évi LXIV.törvénnyel hirdette ki.[továbbiakban Egyezmény...]

megteremtését, melyek lényegében előfeltételét képezik a gyermekek esélyegyenlőségen alapuló oktatási jogai érvényesülésének.²

Fenti feltételek között magától értetődően szerepel a mindenki számára kötelező és hozzáférhető alapfokú oktatás biztosítása, továbbá a középfokú oktatás általános és szakirányú kereteinek kiépítése és hozzáférhetővé tétele ingyenes oktatás vagy fizetős oktatás esetén állam által kiépített pénzügyi támogatási rendszer segítségével, annak biztosítása, hogy képességei függvényében a képességei által arra alkalmas egyén a felsőoktatásba bejuthasson. Szerepel a nevesített megteremtendő feltételek között továbbá az iskolai és pályaválasztás hozzáférhetővé tétele, továbbá az iskolába járás rendszerességének biztosítása, a korai iskolaelhagyók számának csökkentése is. Hazánk tekintetében a nemzeti szintű oktatáspolitikai *szabályozási szintjén* az Egyezményben megfogalmazott feltételek maradéktalanul leképződnek.

Az Alaptörvény világosan és egyértelműen kimondja minden magyar állampolgár művelődéshez való jogát, mellyel összefüggésben rögzíti az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú továbbá a *képességei alapján* mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatás - az oktatásban törvényben meghatározott feltételek szerinti anyagi támogatás útján megvalósuló - biztosítását.³

Az oktatási joggyakorlás körében is megkövetelt a diszkriminációmentesség, ugyanakkor a különböző kultúrák, hagyományok tiszteletben tartásán is alapulóan az Alaptörvény biztosítja a magyarországi nemzetiségek anyanyelvi oktatáshoz való jogát.⁴

A közoktatás/köznevelés keretében törvényben rögzített⁵ célképző és alapelvi szinten jelenik meg az önálló életvitelre és céljaik elérésére alkalmas, a köz és magánérdek összeegyeztetésére képes

² Ld. Egyezmény 28. cikk 1.a)-e) pontok

³ Alaptörvény XI.cikk

⁴ Alaptörvény XXIX.cikk (1) bekezdés

⁵ Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. tv.[továbbiakban Nkt....]1.§

harmonikus személyiségek kinevelése. Hangsúlyos feladatként kerül nevesítésre a tehetséggondozás, és a társadalmi leszakadás megakadályozása. Döntő fontosságú, hogy a törvény a **köznevelést közszolgáltatnak minősíti** éppen azon okból, miután az, az egyén boldogulása mellett „a társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg”.⁶

Meghatározó, hogy törvényi keretek között, alapelvi szinten kimondásra került, hogy az oktatási intézmények pedagógiai működését, a szakállomány hozzáállását -többek között - az *egyéni bánásmódra történő törekvés, a gyermek elfogadása, az empátia* kell, hogy meghatározza.⁷

A köznevelés terén az állam közszolgálati feladatát az érettségi bizonyítvány illetőleg szakképzés esetén a szakiskolai tanulmányok befejezését követően az első szakmai képesítő vizsga letételéig jelöli ki.⁸

Az Egyezményben az állam által a gyermek oktatási jogainak érvényesülése körében, az iskolába járás rendszerességének biztosítása érdekében teendő intézkedésként került előírásra a köznevelési törvényben a *tankötelezettség*, amely a gyermek hat éves korától tizenhat éves koráig- sajátos nevelési igényű gyermek⁹ esetében huszonhárom éves koráig meghosszabbíthatóan - áll fenn. A tankötelezettség általános iskolában, középiskolában, fejlesztő nevelés-oktatás keretében vagy - az alább bemutatandó - köznevelési hídprogram keretében realizálható, iskolába járás vagy magántanulói státusz¹⁰ formájában. A tankötelezettség alsó és felső határa tekintetében időszakosan visszatérően szakpolitikai vita bontakozik ki a gyermek, a szülők, a társadalom szempontjából ideális korhatár meghatározása érdekében. A tankötelezettség alsó határa

6 Nkt. 1.§ (2) bekezdés

7 Nkt. 1.§ (3) bekezdés

8 Nkt. 2.§ (1) bekezdés

9 Sajátos nevelési igényűnek minősül a gyermek, aki szakvélemény által alátámasztottan mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfigyatekos, súlyos tanulási, figyelem vagy magatartásszabályozási vagy autizmus spektrum zavaros, és ezzel összefüggésben esetében oktatása, nevelése során különleges bánásmód alkalmazása indokolt. (Nkt.4.§ 25. pont)

10 A magántanulói minősítést a gyermek szülőjének kezdeményezésére a gyámhatóság és gyermekjóléti szolgálat véleményének beszerzését követően az iskola igazgatója engedélyezheti, amennyiben az a gyermek fejlődésére, tanulmányai eredményes folytatása, befejezése szempontjából nem hátrányos. (Nkt.45.§ (5)-(6) bekezdés)

vonatkozásában megjelenik a szülő e körben történő nagyobb döntési szabadságának lehetővé tétele, azon megfontoláson alapulóan, mely szerint mégiscsak a szülő ismeri a legjobban a gyermekét. E körben nem vitásan ugyanakkor az *iskolaérettség* vizsgálatára létrehozott szakértői testület véleményének figyelembe vétele megkerülhetetlennek bizonyul, miután az iskolaérettség eldöntése körében számos olyan szempont mérlegelése is szükséges, melyek szakkérdésnek minősülnek. A jelenleg hatályos szabályozás az iskolaérettség biztosítása érdekében véleményem szerint a kellő mozgásteret biztosítja azzal, hogy a gyermek abban az évben mely év augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, legkésőbb a következő évben köteles iskolai tanulmányait megkezdeni, tehát nem feltétlenül kell még azon évben tanulói jogviszonyban állnia, mely évben augusztus 31. napig bezárólag a hatodik évét betöltötte. Mindezen túlmenően az iskolaérettséget vizsgáló szakértői bizottság döntése alapján további egy évet óvodai gondozásban maradhat a nem kellően iskolaérettnek minősített gyermek.

A tankötelezettség felső határa körében ugyancsak kérdésként merül fel a felső határ meghúzása. Érvek szólnak a felső határ minél inkább történő kitolása mellett, lehetőség szerint a tizennyolcadik életév betöltéséig bezárólag. Ezen érvelés alapja, hogy a gyermek érdeke, hogy mindennapjait valamely szervezett keretek között töltse és ne a teljes kallódás, ellenőrizetlenség keretei között. A gyermek és a társadalom érdekeit is a fentiek szolgálják e nézet hívei szerint, ezzel a gyermek kriminalizálódásának veszélye csökkenthető, az Egyezmény szellemével is ez áll összhangban ¹¹, nem kell a gyermeknek idejekorán - az elégtelen iskolázottság okán nagy valószínűséggel bekövetkező - álláskereső kudarcokkal szembesülnie, az oktatási keretek biztosításával a gyermek számára a legvégsőig nyitva kell hagyni a lehetőséget valamifajta - munkaerő piaci esélyeit is javító - iskolai végzettség megszerzése érdekében.

Azok, akik ellenzik a tankötelezettség felső határának magas életkor szerinti meghúzását, alapvetően azzal érvelnek, hogy egy bizonyos életkor fölött a gyermek elmaradt kompetenciabeli lemaradása már behozhatatlan, a megszerezni elmulasztott, a továbblépéshez szükséges tudás pótlásának esélyét az addigra a sorozatos iskolai kudarcélmények kiváltotta ellenállás

¹¹ Az Egyezmény a gyermek fogalmát-kivéve amennyiben külön jogszabályi rendelkezés okán nagykorúságát korábban (pl. házasságkötés révén) eléri - tizennyolcadik életévé betöltéséig bezárólag határozza meg (Egyezmény 1. cikk) továbbá célkitűzésként jelöli meg az állam számára a lemorzsolódás csökkentését. (Egyezmény 28. cikk 1.e) pont)

nagymértékben csökkenti. Emellett és ezzel összefüggésben az ilyen gyermekek az iskola számára kezelhetetlenek, az iskolai fegyelemre demoralizáló hatást fejtenek ki, ugyanakkor a nagy eséllyel bekövetkező negatív mintaadásuk a fiatalabb korosztály bizonyos, arra fogékonyabb körei számára is veszélyeztető tényezőt jelentenek. Önmagában a kötelező jelleggel az iskolai keretek között tartásuk kriminalizálódásuk veszélyét számottevően nem csökkenti, a korai iskolaelhagyás negatív mutatószámainak javítására mindazonáltal kétségtelenül alkalmas eszköznek bizonyulnak.

A jelenleg hatályos jogi szabályozás a korábbi 18. életév helyett 16. életévben jelöli ki a tankötelezettség felső határát.¹²

Tekintettel arra, hogy a köznevelés fentiekben felhívott célkitűzései között hangsúlyos az egyéni igények szerinti bánásmód, a további társadalmi leszakadás megakadályozása, képességfejlesztés, e célok elérését a köznevelés terén sokszínű- részben az állam intézményei által nyújtott és finanszírozott, részben az állam által - sok esetben Európai Unió forrásokból - finanszírozott és pályázat útján civil szervezetek által nyújtott alapvetően felzárkóztató, lemorzsolódást csökkentő programok, működési formák biztosítják.

A köznevelés célkitűzéseiként meghatározott *korai iskolaelhagyás csökkentését szolgálja* - mintegy reintegrációs pedagógiai programként - **a köznevelési hídprogramok** intézménye. A két szinten tagolt program - melynek résztvevői köznevelési intézményben tanulmányokat folytatóknak minősülnek - első szintjén azok a tankötelezett korú, nyolc általános iskolai osztályt elvégzett gyermekek vesznek részt az általános iskola kezdeményezésére, akik - feltehetően nem kielégítő alapszintű felkészültségük miatt - középfokú oktatási intézménybe nem kerülhettek be.

E szinten - Híd I. - a program célja a felzárkóztatás, a tudásbeli hiányosságok felszámolása, és ezzel összefüggésben a programban részt vevő gyermek képessé és alkalmassá tétele arra, hogy tanulmányait a program befejezésével valamely általa választott középfokú oktatási intézményben

¹² Nkt.45.§ (3) bekezdés

megkezdhesse. Erre tekintettel a program középfokú oktatási intézménybe történő felvételi vizsgával zárul.¹³

A Híd II. program azon 15. életévüket betöltött, tanköteles korú gyermekek számára nyitott, akik az általános iskola hat évfolyamát végezték el. A programon belüli foglalkozások célja a tanulásra motiválás, pályaorientáció, egyes szakmák elsajátításának megkezdéséhez szükséges képességek kifejlesztése. A program vizsga letételével zárul, sikeres befejezése lehetővé teszi a tanulmányok megkezdését valamely szakiskolában.

Ugyancsak állam által finanszírozott és nyújtott forma az *Integrációs Pedagógiai Rendszer*, mely rendszert Magyarországon - 2003 évi bevezetése óta - az általános iskolák negyede alkalmazza, a rendszerbe azonban óvodák és középiskolák is bekapcsolódtak. A módszertan célja - elsősorban de nem kizárólagosan-a gyermek halmozottan hátrányos helyzetével¹⁴ összefüggésben kialakult *esélykülönbségek felszámolása*. Nem nehéz belátni, hogy súlyosan elégtelen lakókörnyezetben, alacsony iskolai végzettséggel rendelkező szülők mellett a gyermek tekintetében jó eséllyel alakul ki kortársaihoz viszonyítva tudásbeli, egyéb a tudás megszerzését szolgáló alapvetően neveléssel fejleszthető számos kompetenciabeli elmaradás¹⁵, amit a szülői segítség hiánya, a tanulásra nem alkalmas otthon és számtalan ehhez még esetlegesen társuló tényező is elősegít.

A tanoda program alapvetően Európai Unió által finanszírozott, pályázat keretében szétosztott forrásokból civil szervezetek útján megvalósított felzárkóztató forma. A program célja ez esetben is

13 A Híd I. programban hangsúlyos az egyéni készségek és kompetenciák - például egyéni tanulási módszerek elsajátíttatása - fejlesztése, a munkaerőpiacra történő belépéshez szükséges ismeretek átadása abból a megfontolásból, hogy a középiskolai sikertelen felvételi vizsga mögötti tudásbeli hiányosságok sok esetben nem az egyéni képességek hiányával, hanem az otthoni, családi közeg nevelési hiányosságaival összefüggésben alakultak ki. Erre is figyelemmel a program hangsúlyt helyez a kollégiumi elhelyezés biztosítására.

14 A hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermek fogalmát a Gyvt. definiálja. Hátrányos helyzetűnek minősül a gyermek, amennyiben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult és a gyermek szülei legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek, vagy a gyermeket nevelő bármelyik szülő álláskeresőként aktív korúak ellátására jogosult vagy 16 hónapon belül legalább egy évig álláskeresőnek minősült vagy a gyermek lakáskörülményei elégtelenek, így szegregátumban vagy félkomfortos, komfort nélküli szükséglakásban él. Halmozottan hátrányos helyzetű a gyermek amennyiben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult és a hátrányos helyzetűnek minősülés fenti három feltétele közül egyidejűleg legalább két ismerv esetében fennáll. Halmozottan hátrányos helyzetű továbbá a nevelésbe vett gyermek és az utógondozói ellátásban részt vevő, tanulói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.(1997. évi XXXI. tv./Gyvt./ 67/A§(1)-(2) bekezdések.)

15 A kompetenciabeli elmaradás gyermekenként változó és sokféle formában jelentkezhet.(tanulási készségek, módszerek hiánya, felelősségtudat, kötelességtudat hiánya, pontosságra, rendszerességre való képesség hiánya éppúgy lehet mint valamely alapképességbeli (olvasás, írás, számolás) elmaradás.)

az iskolai lemorzsolódás csökkentése, a továbbtanulási esélyek növelése alapvetően a halmozottan hátrányos helyzetű, a roma, a migráns gyermekekre irányulóan. Lényeges, hogy a tanulás, a gyermekkel való foglalkozás e tanodákban *nem formális keretek között történik*, aminek már önmagában is jelentősége lehet az olyan e programban részt vevő gyermekek esetében, akikben a kialakult - számos okra visszavezethető - iskolakudarc miatti ellenállás önmagában gátja a formalizált iskolai keretek között történő képességek kibontakoztatásának, a továbbtanulásnak, vagy akár az alapfokú tanulmányok befejezésének.

Számos ösztöndíjprogram szolgálja a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tanulmányi felzárkóztatását, az esélyegyenlőség biztosítását. Az **Útravaló Ösztöndíjprogram** alapvetően arra fókuszál, hogy megteremtse a nagyobb esélyét - a gyermek adott képességei függvényében - egy szakma, vagy az érettségi bizonyítvány, esetlegesen a felsőoktatásba való bejutásnak. Az ösztöndíj keretében tehetséggondozás is folyik alapvetően természettudományi orientációjú gyermekek részére. A program nem csupán anyagi támogatást nyújt, hanem a felzárkóztatást illetve tehetséggondozást mentorrendszer működtetésével biztosítja az általános iskola utolsó két évfolyamán illetve középiskolában tanulók számára.¹⁶ A program hátrányaként említhető, hogy az anyagi támogatásnak nem feltétele valamely teljesítmény elvárás abszolválása, így ösztönző és ezáltal hatékonysági mutatói alacsonynak nevezhetők.

A Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programja alapvetően arra törekszik, hogy minél nagyobb számban vonja be nappali tagozatos képzési rendszerben érettségi bizonyítványt nyújtó középiskolai képzésbe a kifejezetten mélyszegénységben, alacsony iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekeit. Az e programba bevont gyermekek részére kidolgozásra került egy ún. „nulladik” előkészítő év, melyben az alapvető hiányosságok pótlása a cél annak érdekében, hogy ezen évet követően olyan középiskolában tudják tanulmányaikat folytatni, ahonnan jó eséllyel nyerhetnek felvételt valamely felsőoktatási intézménybe. E program tehát - nevéből is következően - az alapvetően jó képességekkel rendelkező azon gyermekekre fókuszál, akik számára familiáris-szociális hátrányukból adódó tanulmányi elmaradásuk pótolható és ezzel

¹⁶ A programon belül felzárkóztató jelleggel működik az Út a középiskolába, Út az érettségihez, Út a szakmához programok, míg tehetséggondozási jellegű az Út a tudományhoz elnevezésű program.

kifejezetten erős középiskolában folytathatják tanulmányaikat. A végső cél azonban e gyermekek esetében a felsőoktatásba történő eljutás.¹⁷

A **Felsőoktatási Mentorprogram** célul tűzte ki a bevont gyermekek felsőoktatásba történő bekerülését. 2005. év óta működik. A **Romaversitas Alapítvány** mint civil keretek és források mellett működő szervezet, 1996 év óta hozzávetőleg 200 gyermeket segített iskolai tanulmányai befejezésében. A központi forrásból működő **Roma Oktatási Alap** 2006-2010 között közel 700 roma gyermek tanulmányait segítette ösztöndíjjal.

A fejezet zárásaként levonható az a következtetés, hogy az oktatási terület jogi szabályozási szintje és mélysége, intézményrendszere alapjaiban jól kiépített, számos speciális program, szervezet szolgálja a felzárkóztatást a tehetséggondozást. A rendszer mindennapi működése, működtetése azonban már közel sem ennyire ideális. A dolgozat alább, külön fejezetben tárgyalja az intézményrendszer mindennapi működése körében megvalósuló, a köznevelés fentiekben ismertetett nemes célkitűzéseit zavaró, akadályozó körülményeket.

B/ A szülői felügyelettel összefüggő jogérvényesülés defektusai

A jogsértő magatartással összefüggő esetek

A gyermek oktatáshoz való jogainak sérülése a szülői felügyelet oldaláról közvetlen és közvetett formákban realizálódhatnak. Közvetlenül sérülnek a gyermek oktatáshoz való jogai amennyiben a szülő a gyermekét oktató-nevelő intézménnyel nem működik együtt, ennek az együttműködésnek a hiányában gyermeke tanulmányi előrehaladását nem kíséri figyelemmel, a gyermeket e körben nem motiválja, az együttműködés elmaradása miatt a gyermek számára szükséges kiegészítő fejlesztések szükségességét nem veszi tudomásul, abban az oktatási intézménnyel nem működik együtt. Éppígy jogsérelemhez vezet, amennyiben nem biztosítja, hogy gyermeke tankötelezettségének eleget tegyen.

¹⁷ A program 2000. évben került elindításra, abban 2011/12 tanévben már 3000 körüli gyermek vett részt. Az Állami Számvevőszék vizsgálata értelmében a programban résztvevők több mint 80%a felvételt nyert valamely felsőoktatási intézménybe, továbbá majdnem 90% ECDL bizonyítványt, kicsivel több mint 90% nyelvvizsga bizonyítványt szerzett.

A tankötelezettség teljesítése, e kötelezettség megszegése a hazai köznevelésnek és gyermekvédelemnek régóta egyik neuralgikus pontja. A tankötelezettség nem teljesítése következhet a szülőnek gyermeke felé fennálló gondozási, nevelési kötelezettsége¹⁸ elmulasztásából, de fennállhat a gyermek mulasztására visszavezethető oknál fogva is. Utóbbi sok esetben a megelőzően nem kielégítő szülői magatartás és viselkedésminta eredménye is lehet, de abban negatív, deviáns (kortárs) csoporthatás is dominálhat. A tankötelezettség nem, vagy nem kielégítő realizálódása a gyermek fejlődésbeli elmaradásához, kompetenciahiányosságokhoz vezethet, továbbá növeli a későbbi korai iskolaelhagyás esélyét, egyben a nem kielégítő iskolázottság okán csökkenti vagy egyenesen ellehetetleníti a gyermek felnőttkori társadalomban történő boldogulásának, a kielégítő, önálló minimális szintű egzisztencia kialakításának lehetőségét. Fentiekre tekintettel az állam jogi szabályozó eszközök összetett skálájával igyekszik e kötelezettség-szegés szankcionálására.

A köznevelési törvény a szülő kötelezettségévé teszi, hogy biztosítsa gyermeke óvodáztatását, iskoláztatását, gyermeke tankötelezettsége teljesülését.¹⁹

Egyebekben megjegyzendő, hogy - véleményem szerint azon megfontolásból kiindulván, miszerint az egyént megillető jogok gyakorlása a kötelezettségek teljesítésétől nem választható el - tisztán jogokról, kötelezettség nélkül nem beszélhetünk - hazai tételes jogi szabályozásunk a tankötelezettség körére vonatkoztatva e kötelezettség teljesülését a szülő mellett a gyermek személyére vonatkoztatva is kimondja.²⁰ A gyermek mint a kötelezettség címzettje jelenik meg a köznevelési törvényben is, melynek rendelkezése értelmében "Magyarországon - az e törvényben meghatározottak szerint - minden gyermek köteles az intézményes nevelésben-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni".²¹

¹⁸ A szülők gyermekük felé fennálló gondozási jogát egyben kötelezettségét a Ptk. 4:152.§ (1) bekezdése rögzíti. A szülők a gyermekük feletti felügyeleti jogaikat és kötelezettségeiket - amely főszabály szerint egyenlő mértékben illeti és terheli őket - a gyermek testi, *szellemi*, erkölcsi *fejlődése érdekében* kötelesek gyakorolni. (Ptk.4:147.§ (1.)-(2) bekezdés)

¹⁹ Nkt.72.§ (1) bekezdés b) pont

²⁰ A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. tv. 12.§ (1) bekezdése értelmében a tanköteles korú gyermek kötelezettsége, hogy tanulmányi kötelességeinek képességeihez mérten maradéktalanul eleget tegyen.

²¹ Nkt.45.§ (1) bekezdés

Amennyiben a gyermek tankötelezettségének nem tesz eleget - nagykorú, tanulói jogviszonyban álló személy értelemszerű kivételével²² - a jogi szabályozás többlépcsős, összetett, különböző szankciókat maga után vonó eljárási rendet alakított ki e kötelezettségsegszegés megszüntetése érdekében. Ezen eljárási rend -főszabály szerint - a saját családjában nevelt/nevelkedő gyermekek és szülei tekintetében irányadó.

Abban az esetben amennyiben a tanköteles gyermek első alkalommal igazolatlanul mulasztott, erről az iskola a szülőt haladéktalanul értesíti, a mulasztás következményeiről történő tájékoztatással egyidejűleg. Amennyiben a gyermek ismételt igazolatlanul mulasztott kötelező tanórát, foglalkozást, az iskola vezetője e tényről a gyermekvédelmi szolgálat útján tájékoztatja a szülőket. Amint az igazolatlanul mulasztott kötelező tanórák, foglalkozások száma a **tíz órát eléri**, az iskola vezetője e tényről a gyámhivatalt és a gyermekjóléti szolgálatot is köteles értesíteni, utóbbi intézkedési tervet készít, feltárja az igazolatlan mulasztás okait, körülményeit, meghatározza a gyermek érdekeit szolgáló feladatokat. Abban az esetben amennyiben a tanítási évben az **igazolatlan órák száma a harmincat eléri**, erről az oktatási intézményvezető értesíti az általános szabálysértési hatóságot és a gyermekjóléti szolgálat útján a gyermek szüleit, míg **ötven igazolatlanul mulasztott óraszám** esetén a gyámhatóság értesítése szükséges²³

Harminc igazolatlanul mulasztott óraszám esetén a gyermek szüleivel vagy törvényes képviselőjével szemben **szabálysértési eljárás indul**, melyben megállapítható a szülő/törvényes képviselő szabálysértési felelőssége az óvodai nevelésben való részvételi kötelezettség és a tankötelezettség megszegése szabálysértésében.²⁴

22 Nkt.46.§ (8) bekezdés értelmében nagykorú, cselekvőképes tanuló tekintetében a köznevelési törvénynek a szülői kötelezettségekre vonatkozó rendelkezéseit a szülőre nem kell alkalmazni, ez esetben a törvényből eredő, szülői jogok és kötelezettségek a tanulót illetik és terhelik.

23 A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 51.§ (4)-(6) bekezdés

24Ld A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. tv. (Szabs. tv.) 247.§

Fentiekén túl az igazolatlanul mulasztó gyermek szüleinek a tankötelezettség teljesítésére ösztönző szabályozása anyagi természetű jogkövetkezmények útján is megnyilvánul. Abban az esetben, amennyiben a tanköteles gyermek tíz kötelező tanórát, foglalkozást igazolatlanul mulaszt, a gyámhatóság tájékoztatja a szülőt, hogy további igazolatlan mulasztás a támogatás folyósítása szünetelését vonja maga után. Mindezekre figyelemmel a tanítási évben **az ötven igazolatlan kötelező óra, foglalkozás elérése esetén** a gyámhatóság kezdeményezésére az iskoláztatási támogatást folyósító szerv az ellátás szülők részére történő folyósítását szünetelteti.²⁵ Mind a szabálysértési, mind pedig a családtámogatási ellátás folyósítása körében a jogalkotó az igazolatlanul mulasztott órák meghatározásakor nem a tanévet, hanem a tanítási évet használja viszonyítási alapként. A két fogalom a köznevelési törvény értelmében nem azonos, a tanév ugyanis az adott naptári év szeptember 1. napjától a következő év augusztus 31. napjáig terjedő időszak,²⁶ míg a tanítási év az adott naptári év szeptember havának első munkanapjától a következő év június 16. napját megelőző utolsó munkanapjáig terjedő időszak.²⁷ A tankötelezettség megszegésének szabálysértési jogkövetkezménye azonos valamennyi tanköteles korú gyermek esetében, míg az iskoláztatási támogatás folyósításának szüneteltetése kizárólag a saját családjában szülei által nevelt gyermek igazolatlan mulasztásai esetén irányadó,²⁸ nyilvánvalóan a szülő anyagi támogatás megvonásával történő azon ösztönzése érdekében, hogy gyermekétől megkövetelje tanulmányi kötelezettsége teljesítését, azt, hogy az oktatási intézmény kötelező tanóráiról indokolatlanul ne maradjon távol.

A családi -szocializációs háttérrel összefüggő jogsérelem

A gyermek oktatási jogainak lényegében vett egyfajta sérülését jelenti, amikor a gyermek kielégítő iskoláztatására nem kerül sor, elakad vagy bizonyos iskolázottsági szinten megáll, adott esetben alapjaiban konszolidáltnak tekinthető szülői neveltetés, családi környezet, illetve a tanuló

²⁵ Ld. A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV.tv. 15.§ (1) bekezdés

²⁶ Nkt. 4.§30. pont

²⁷ Nkt. 4.§ 31.pont

²⁸ E jogkövetkezmény alkalmazására nem kerül sor a nevelőszülőnél, vagy gyermekotthonban, javítóintézetben vagy szociális otthonban nevelkedő tanköteles korú gyermek esetében (1998. évi LXXXIV.tv. 15.§ (2) bekezdés), miután ez esetben a nevelőszülő, a gyám alapvető feladatai közé tartozik a gyermek iskoláztatásának megkövetelése. Amennyiben ezt a nevelőszülő, gyám tartós jelleggel nem tudja elérni, ennek jogkövetkezménye tisztségéből történő elmozdítása lehet.

tanulmányi kötelezettségének képességei szerinti teljesítése, iskolázatási kötelezettsége maradéktalan érvényesülése ellenére is. Számos nemzetközi - és az utóbbi évtizedben hazai - kutatás vizsgálta, hogy a gyermek familiáris környezetének mely tényezői mutatnak szoros megfelelést fenti jelenségekkel, azaz az iskolázottság alakulására miként, mely tényezők hatása által valósul meg a generációk közötti átszármaztatás jelensége.

Nemzetközi viszonylatban az első szakmai elemzések a múlt század kilencvenes évtizedének elején az Egyesült Államokban jelentek meg, ahol már a XX. század hatvanas évtizedében lefolytatott háztartáskövetési vizsgálatok a század kilencvenes évtizedeire lehetővé tették a családokon belüli generációk közötti átörökítési jelenségek vizsgálatát a tanulmányi, iskolázottsági tényezők alakulására irányulóan is.

Hazánkban ezen szociológiai, statisztikai jellegű kutatások alapjaiban csak az utóbbi évtizedben jelentek meg, melynek oka az, hogy az ezen elemzéséhez szükséges adatbázis felvételére a XX. század kilencvenes évtizedében került sor első alkalommal.²⁹ A vizsgálatok - különösen a Háztartások Életpálya Vizsgálata - alapvetően arra fókuszált, milyen családi tényezők befolyásolják pro és kontra az érettségi illetve a diploma megszerzését. Az ezen céltényezőt befolyásoló körülményként elemezték a gyermek szüleinek legmagasabb iskolai végzettségét; a szülői háztartás jövedelmét; a gyermek nemét, életkorát; azt, hogy a gyermek családjával milyen településen (falu, város, főváros) él; a gyermek teljes vagy csonka családban nevelkedik-e; a testvérek számát; valamint azt, hogy a vizsgálat alanya roma származású-e.

A fenti tényezőkön alapulóan elvégzett vizsgálati eredmények elemzése feltárta, hogy a gyermek iskolázottsági esélyeire a családi, szülői” kulturális tőkének”, azaz a szülők iskolázottságának meghatározó szerepe van. Abban az esetben, amennyiben a gyermek legalább egyik szülője érettségizett, jelentékenyen megnövekszik annak az esélye, hogy a gyermek is eljut az érettségi

²⁹ A gyermek iskoláztatási esélyeire befolyással lévő familiáris generációs elemzések alapját az 1992-ben felvett Magyar Háztartás Panel vizsgálat, az azt 2007.évben továbbfejlesztő Háztartások Életpálya Vizsgálata valamint a KSH Népeségtudományi Kutatóintézete által 2001/2002. években Életünk Fordulópontjai néven lefolytatott empirikus,kérdőíves válaszadáson alapuló kutatások képezik.

bizonyítvány megszerzéséig. Ezen összefüggés - bár kisebb arányban - de a diploma megszerzésének esélyére vonatkoztatva is fennáll.

A család jövedelmének szintje önállóan is hatással bír az érettségi megszerzésének esélyére, míg a gyermek neme ugyancsak meghatározó a céltényező elérése szempontjából. E vonatkozásban a kutatások alátámasztották, hogy a lánygyermek nagyobb arányban jutnak el az érettségi bizonyítvány illetve a diploma megszerzéséig. A vizsgálatok a család lakóhelyének típusa és az érettségi, diploma megszerzése között releváns összefüggést nem mutattak, míg az ún. csonka családban (egyszülős család) történő nevelkedés az érettségi bizonyítvány megszerzésének esélyeit nem, míg a diploma megszerzésének esélyét csökkenti. Ezen összefüggés önmagában is érthető, miután az egyszülős család jövedelmének nagy valószínűséggel alacsonyabb volta a szűk keresztmetszetű államilag finanszírozott felsőoktatási képzésekre valamint a költségtérítéssel járó képzések meghatározó jellegére tekintettel csökkentheti az egyszülős családban élő gyermek/fiatal diploma megszerzésének esélyét.

A család nagysága, tehát a testvérek számának nézőpontjából a kutatások feltárták, hogy a négy vagy többgyermekes családokban felnőőknek kisebb az esélyük a felsőfokú képzettség megszerzésére, illetve esetükben - némiképp mérsékelt formában - az érettségi megszerzésének esélye is kisebb.³⁰ A nagycsaládosok körében a diploma megszerzésének csökkent esélye - éppúgy mint az egyszülős családok vonatkozásában - a család alacsonyabb jövedelmi szintjével mutat összefüggést.

Az utóbbi években ugyancsak a gyermek érettségi, illetve diploma megszerzésének esélyességét befolyásoló családi tényezők vizsgálata körében elvégzett kutatások az ún. magyarázó ismérvek egyes elemeit korrigálva ismételték meg fenti vizsgálatokat. A korrekció körében a család jövedelmi helyzete tekintetében nem a tényleges jövedelmet, hanem a vagyoni és annak megfélemltető életmódjegyeket vette meg vizsgálódása tárgyává.³¹ A szülők iskolázottsága, a kulturális

³⁰ A négy vagy többgyermekes családok (nagycsaládosok) esetén az érettségi megszerzésének rosszabb mutatói vélhetően összefüggésben állnak etnikai tényezőkkel, nevezetesen, hogy hazánkban a roma népesség körében lényegesen nagyobb a nagycsaládban történő nevelkedés.

tőketényező tekintetében az iskolai végzettség kategorizálása differenciáltabb módon (legfeljebb nyolc általános iskolai osztályt végzett, szakmunkásképző iskolát végzett, érettségizett, főiskolai, egyetemi végzettséggel rendelkező szülő(k)) történt meg, továbbá az kiegészült egy öt ismérvet felvonultató a kulturális fogékonyságot mérő elemmel.³²

A családszerkezet tekintetében alapvetően a család nagysága (testvérek száma) továbbá az egyszülős vagy kétszülős családmódel mellett a vizsgált tényező kiegészült azon ismérv figyelembevételével, vajon mennyire harmonikus családi háttérben nevelkedik a gyermek, azaz a szülők együttélése vitákkal, konfliktusokkal jellemezhető-e vagy sem, valamint a gyermek kétszülős család esetén mindkét vérszerinti szülőjével él-e együtt avagy egyik szülője nevelő-mostoha szülőnek minősül-e.

A fentiek szerinti korrekcióval 2008-2009. években elvégzett hazai kutatásból levonható azon - a korábbi vizsgálatok által is alátámasztott - következtetés, melynek értelmében az érettségi bizonyítvány megszerzésének esélye vonatkozásában a gyermek neme szempontjából változatlanul eltérés mutatkozik a lánygyermek javára. A vizsgált mintában megkérdezettek tekintetében a lánygyermek 80%, míg a fiúgyermek 64%-a érettségizett illetve jár érettségi bizonyítványt nyújtó iskolatípusba. Ugyancsak a korábbi hazai vizsgálatoknak megfelelően a család anyagi helyzete tekintetében, minél jobbak egy család ebbéli mutatói, annál nagyobb a gyermek esélye az érettségi megszerzésére. E vonatkozásban ugyan feltehető, hogy a nagyobb kulturális tőkével bíró szülői háztartás anyagi helyzete is - ugyan nem feltétlenül, de nagyobb eséllyel - magasabb, azonban a tanulmányok szerint a család anyagi helyzetének mutatói a szülői iskolázottságtól és kultúrára való fogékonyságtól elvonatkoztatva is meghatározóak, azaz két azonos iskolázottsággal rendelkező szülői háztartásban felnövő gyermek esetében is, nagyobb valószínűséggel kerül

31 E körben azt vizsgálta, milyen lakásban nevelkedik a gyermek, ott van-e külön szobája, vizsgálta a lakás komfortfokozatát, a lakás közvetlen környezetének minőségét, továbbá a háztartás felszereltségét (személygépkocsi, televízió, mosógép, mosogatógép, számítógép stb.) Az un. „életmódjegyek” tekintetében vizsgálták hogy a család évente legalább egy hét nyaralást realizál-e, vásárolnak-e illetve milyen gyakorisággal új ruhákat, a lakás bútortát tudják-e cserélni, naponta legalább egyszeri meleg étkezés biztosított-e, illetve a család képes-e havonta legalább ötezer forint megtakarítására.

32A szülő(k) előfizetnek/vásárolnak-e újságot, könyvolvasás- elsődlegesen szépirodalmi tárgyban - gyakorisága vagy éppen annak hiánya, színház, koncert, múzeumlátogatás, annak gyakorisága vagy hiánya, van-e a szülőnek hobbi, szabadidejét - már ha van - miként tölti, fogadnak-e a szülők vendégeket, milyen gyakorisággal (társasági élet vagy annak hiánya).

érettségi bizonyítványt adó iskolatípusba a magasabb anyagi helyzettel rendelkező familiáris közegben nevelkedő gyermek. Összességében azonban az érettségi megszerzésének esélye körében a család anyagi helyzetének és a szülők iskolázottságának viszonyában a nagyobb befolyásoló tényezővel mégiscsak a gyermek szüleinek kulturális igényessége és iskolázottsága bír, valószínűsíthetően az ingyenes középfokú oktatás tényére. A szülői iskolázottságon túlmenően továbbá a szülők kulturális aktivitásának figyelembe vételével kijelenthető, hogy - azonos iskolai végzettséggel rendelkező szülői háttér alapulvétele mellett is - nagyobb valószínűséggel szerez érettségit az olyan szülői mintán szocializálódó gyermek, ahol a szülők ebbéli fogékonysága nagyobb, feltéve, hogy közel azonos anyagi státusszal rendelkező család kerül összevetésre. Amennyiben azonban a család anyagi tőkéje nem azonos, a szülői kulturális aktivitás jelentősége elenyésző abból az összefüggésből levezethetően, melynek értelmében a korlátozott anyagi erőforrással rendelkező család kulturális fogyasztása kényszerűen korlátozott.

A családszerkezet ismérveinek az érettségi megszerzésének valószínűsége tekintetében nincs meghatározó jellege, azonban a négy vagy többgyermekes családok esetében - etnikai tényezőktől függetlenül - már kimutatható hátrány az érettségi, de még inkább a felsőfokú végzettség megszerzése vonatkozásában, - a diplomaszerezés körében - meghatározóan a korlátozottabb anyagi erőforrásokra visszavezethetően.

A felsőfokú végzettség megszerzésének valószínűsége körében is megállapításra került, hogy a lányok nagyobb arányban szereznek diplomát mint a fiúk - nyilván egyenes összefüggésben azzal, hogy az érettségi bizonyítványt adó iskolatípusokban is nagyobb hányadban vesznek részt - azonban a két nem közti különbség közel sem olyan nagy mint az érettségi esetében³³. Egyértelműen nagyobb a felsőfokú végzettség megszerzésének valószínűsége a magasabb anyagi helyzetű családban felnövő gyermekek tekintetében, továbbá a nagycsaládos gyermekek hátránya e körben nem vitásan fennáll.

³³A vizsgálatok a diploma megszerzése vonatkozásában arra jutottak, hogy az érettségizett lányok 50%-a, míg az érettségizett fiúk 46%-a szerez felsőfokú végzettséget.

Ahogy e dolgozatban már utaltam rá, az Egyezmény határozott célkitűzésként fogalmazza meg az abban részes államok számára az iskolába járás rendszerességének biztosítása mellett az un. lemorzsolódás arányának csökkentését.³⁴ A **korai iskolaelhagyás** tendenciájának visszaszorítása érthető, miután e körben nagyobb az esélye a munkaerőpiaci sikertelenségnek, az alacsony egzisztencia rögzülésének. Ugyancsak kimutathatóak összefüggések a gyermek családi szocializációs körülményei és a korai iskolaelhagyók körébe kerülés esélye között. A korai iskolaelhagyók körében a nemek szerinti különbségtétel érdemben eltérést nem eredményez, ellenben a szülők iskolai végzettségének és a család anyagi helyzetének már meghatározó jelentősége van. Azoknak a gyermekeknek van a legnagyobb esélyük arra, hogy korai iskolaelhagyókká váljanak, ahol a gyermek szülei még szakképzettséggel sem rendelkeznek. A család anyagi helyzete azonban önmagában is befolyásolja a korai iskolaelhagyóvá válás esélyét, miután a rossz anyagi helyzetben lévő családban nevelkedő gyermekek iskolai lemorzsolódása hatványozott. Az, hogy a gyermek milyen típusú családban nevelkedik, az esetek döntő részében az érettségi, diploma megszerzésének esélyére - a nagycsaládosok kivételével - nem bír döntő befolyással. A korai iskolaelhagyás vizsgálata körében azonban már kimutathatóan az un. újjáalakult családokban - ahol az egyik szülő a gyermek vérszerinti szülőjének új kapcsolata révén került a családba - felnövő gyermekek körében nagyobb a lemorzsolódás valószínűsége. E mögött feltételezhetően olyan újjáalakult családot kell tételeznünk, ahol a gyermek vérszerinti szülőjének új kapcsolatát nem képes feldolgozni, elfogadni, ezzel összefüggésben a gyermekben kifejlődő protest magatartás önmagában vezethet az iskolai tanulmányok elhanyagolásához és a lemorzsolódáshoz, de az új szülő gyermeket elfogadni nem képes hozzáállása is eredményezhet korai iskolaelhagyást. A korai iskolaelhagyók körében - mint a fentiekben utaltam rá - lényegesen nagyobb a **sikertelen karrierkezdés** valószínűsége, azonban ez utóbbi tényező tekintetében meghatározó szerepe van a középiskola választásnak. Nagyobb arányban válnak a munkaerőpiacon kudarcossá a kizárólag szakiskolai végzettséggel rendelkezők, míg a legalább érettségi bizonyítványt nyújtó középiskolákból kikerülők e közegben történő boldogulása kedvezőbbnek mondható. Ezen ismérvek első ránézésre érthetetlennek is tűnhetnek annak fényében, miután az utóbbi időben hazánkban is megfigyelhető bizonyos szakmák

34 A lemorzsolódás vagy más szóval korai iskolaelhagyás fogalmára többféle meghatározás is létezik. Az Európai Unió statisztikai hivatala meghatározása szerint korai iskolaelhagyónak minősül az a 18-24 év közötti, középfokú iskolai végzettséggel nem rendelkező egyén, aki oktatásban, szakképzésben nem vesz részt. (Magyarországon az EUROSTAT ezen meghatározása szerint ezen személyek aránya 11-12%). Az OECD meghatározásában korai iskolaelhagyó aki 20-24 éves, középfokú iskolai végzettséggel nem rendelkezik és nem tanul.

tekintetében a kifejezett szakemberhiány. Az, hogy ennek ellenére a közelmúlt szociológiai vizsgálatai továbbra is jelentékeny arányban mutatják ki a sikertelen karrierkezdők körében a szakmunkás iskolát végzettek személyi körét, összefüggésben állhat azon ténnyel, ami rámutat a szakiskolai képzést is jellemző hiányosságokra. E vonatkozásban feltehető, hogy a szakiskolák egy jelentősebb hányadában nem a munkaerőpiac igényeinek megfelelő versenyképes szakmák képzése folyik, de magyarázó ok lehet a szakmai képzés nem megfelelő minőségi színvonala éppúgy mint ezzel összefüggésben a nem kielégítően képzett szakember kibocsátás is. A munkaerőpiaci igényeknek nem megfelelő képzések természetesen nem kizárólag a szakképzés sajátosságai, azok a szakközépiskolai szint valamint a felsőfokú képzés bizonyos szegmenseiben is tetten érhetők, azonban e körben a magasabb és szélesebb spektrumú képzési jegyek mellett az itt végzettek munkaerőpiaci rugalmassága, az igényekhez való alkalmazkodási képessége is magasabb, mellyel a sikertelen karrierkezdői kategóriába kerülés aránya is e körben vélhetően erre tekintettel alacsonyabb, mint a kizárólag szakiskolát - vagy még azt sem - végzettek esetében. Összefoglaló jelleggel bizton kijelenthető, hogy a gyermekek iskolai végzettségére, társadalomba történő integrálódásuk sikerességére, - más oldalról oktatási jogaik érvényesülésére - döntő meghatározottsággal bír az a családi háttér, közeg amelyben szocializációjuk realizálódik, továbbá a szülők iskolázottsága, kulturális igényessége vagy igénytelensége. Az e dolgozatban már bemutatott néhány tehetséggondozó, felzárkóztató jellegű ösztöndíj programok hasznosak és szükségesek, számos familiáris hiátussal rendelkező gyermek oktatási esélyeinek javítására alkalmasak, azonban már csupán a nagy számok törvényéből következően is a probléma kielégítő orvoslására önmagukban nem elégségesek. Ehhez nélkülözhetetlen a hatékony, családok anyagi státuszát javító adó és szociálpolitika, a gazdasági mutatók javulásával a foglalkoztatottsági mutatók kedvező irányú változása is. A gyermek szemléletét, későbbi magatartását és helyzetét meghatározó jellemzők kialakulására azonban a szülői minta milyensége megkerülhetetlen tényezőként nyomja rá bélyegét, ezért a gyermek szocializációjában a szülői jegyek, ismérvek (anyagi, kulturális) generációs átöröklése tényszerűen fennáll és jelentékenyen határozza meg a gyermek oktatási jogai érvényesülési szintjét.

Felhasznált irodalomjegyzék

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia- Mélyszegénység, Gyermekszegénység, Romák (2011-2020) - KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság - 2011. november

Szalai Júlia: Az esélyegyenlőség esélytelensége: osztályozás és etnikai szelekció az általános iskolában - esély Társadalom-és szociálpolitikai folyóirat - 2013/2 szám, 8.-32. o.

Kende Ágnes: Normál gyerek, cigány gyerek- Általános iskolai pedagógusok percepciója cigány gyerekekről, többségi-kisebbségi viszonyokról, együtt tanulásról és elkülönítésről- esély Társadalom-és szociálpolitikai folyóirat 2013/2 szám, 70.-82.o.

Kapitány Balázs: A hátrányos társadalmi helyzetek generációk közötti átörökítése: egy magyarországi követéses vizsgálat eredményei - esély Társadalom-és szociálpolitikai folyóirat - 2012/2 szám, 3.-37.o.

Missziós terület- Heti Válasz XV. évfolyam 9. szám 22.-24.o, www.valasz.hu

Magyar Nemzet LXXVIII. évfolyam 95.szám - Pert vesztek a „jogvédők”

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

Magyarország Alaptörvénye;

1991. évi LXIV. tv. a gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20.-án kelt Egyezmény kihirdetéséről;

2013. évi V. tv. a Polgári Törvénykönyvről;

2011. évi CXC. tv. a nemzeti köznevelésről;

1997. évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról;

149/1997 (IX.10.) Korm.rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról.